Kehely

Ötvösgyűjtemény

Leltári szám:	61.929.1
Alkotó:	Hann, Sebestyén (Lőcse 1644/45 - 1713 Nagyszeben)
Készítés ideje:	1675–1713 KÖZÖTT (1700 körül)
Készítés helye:	Nagyszeben
Jelzés:	talpperemén Hann Sebestyén mesterjegye (Rosenberg 8085; Kőszeghy 1437)
Anyag:	ezüst
Technika:	cizellált; poncolt; részben aranyozott; trébelt; vésett
Méretek:	magasság: 19,5 cm szájátmérő: 8,4 cm talpátmérő: 11,9 cm súly: 310 g

A kehely megformálásában a műfaj augsburgi példáihoz igazodik. Magas boltozatú, kerek talpát Hann Sebestyén ismert műveinek jellegzetes, trébelt rózsa- és levéldíszei borítják. A mélyebb kontúrok között kiemelkedő, erősen domború, vert növényi ornamentika elemei nem kaptak aranyozást. A sima, kúppalástként elkeskenyedő szár felső részére vésett díszítésű, applikált levélgallér borul; felette hullámos körlemez és fordított körte alakú nódusz helyezkedik el, amelyet aranyozás nélkül hagyott, trébelt levelek díszítenek. Az aranyozott kuppát félmagasságig áttört ezüstkosár veszi körül, a talp motívumaihoz hasonló levélinda- és virágdíszítéssel.

A talp lapos peremére beütött, eredetileg ép mesterjegy (ovális pajzson „SH”, lásd Rosenberg 8085; Kőszeghy 1437) csupán a tárgy korábbi irodalma alapján ismert; egy 1941 után keletkezett helyi sérülés miatt immár hiányos, második betűje alig kivehető. A kehely legközelebbi, a nódusz és a nyaktag eltérő megformálásától eltekintve minden részletében egyező analógiája a brassói belvárosi Szent Péter és Pál plébániatemplomban őrzött darab, amely talpperemén szintén Hann ötvösjegyét viseli (Gyárfás Tihamér: Hann Sebestyén kelyhe Brassóban. *Muzeumi és Könyvtári Értesítő* 3. 1909/2–3, 137–138). A két kehellyel típusában és díszítésmódjában igen közeli hasonlóságot mutat az 1707-ben a szászorbói (Urwegen, ma Gârbova, Románia) evangélikus templomnak adományozott, *in situ* fennmaradt, kettős mesterjeggyel ellátott darab is. E három tárgy jól elkülöníthető csoportot alkot a Hann jelzésével ellátott munkák sorában. (Városjegyet egyikük sem visel.) Az ismétlődő forma és kidolgozásmód, valamint a budapesti példány anyaghibája együttesen arra enged következtetni, hogy rutinszerűen összeállított, hangsúlyosabban funkcionális darabok soráról van szó. A csoport tagjainak legvalószínűbb készítési idejét Viorica Guy Marica – a szászorbói kehely donációs évjelzése és a három tárgy stiláris jellemzőire vonatkozó megfontolások alapján – az 1707 és 1713 közötti évekre teszi, Hann feltételezett életművének utolsó szakaszához kapcsolva őket.

A második világháború óta mindeddig lappangónak vélt budapesti kehely pontos származási helye ismeretlen. 1930-ban tulajdonosa dr. Deutsch József budapesti fogorvos és műgyűjtő volt, aki az Iparművészeti Múzeum egyházművészeti és erdélyi kiállítására is kölcsönözte a tárgyat abban az évben, majd 1941-ben aukcióra bocsátotta gróf Almásy-Teleki Éva Művészeti Intézetében. A Hann-életműben "Deutsch József kelyheként" szereplő, napjainkig elveszettnek hitt darab 1961-ben a Magyar Nemzeti Banktól megvásárolt nagyobb tételcsoport tagjaként került az Iparművészeti Múzeumba.

Ecsedy Anna

Irodalom

- Guy Marica Viorica: *Sebastian Hann*. Dacia Verlag, Cluj, 1973. - 132, 176: Nr. 65

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

- Szerk.: Vayer Lajos: Der Goldschmied Sebastian Hann 1645–1713. *Acta Historiae Artium. XVI*, 16. 1970. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1970. - 151–198: 189–190, Nr. [VIII/] 13 (Mihalik Sándor)
- Mihalik Sándor: *Hann Sebestyén ötvös. 1645-1713. Tanulmányok és kutatások domborműveinek előképeiről, virágos díszítményeiről, elődeiről*. Budapest, 1966. - 259: [VIII/] 13. sz.
- Csányi Károly: *VII. Nagy Művészeti Aukció. 1. Dr D[eutsch]. J[ózsef]. úr gyűjteménye. Képek, ezüst, porcellán, szőnyeg. 2. Főúri ezüst,*. Gróf Almásy-Teleki Éva Művészeti Intézet, Budapest, 1941. - 5: 105. sz.
- Kőszeghy Elemér: *Magyarországi ötvösjegyek a középkortól 1867-ig*. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1936. - 256
- *Erdély régi művészeti emlékeinek kiállítása az Iparművészeti Múzeumban*. Művészeti Múzeumok Barátainak Egyesülete, Budapest, 1931. - 11: 23. sz.
- *Régi egyházművészet országos kiállítása. Előszó: Végh Gyula*. Országos Magyar Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1930. - 52: 242. sz.
- Das Werk des Sebastian Hann. *Mitteilungen aus dem Baron Brukenthalischen Museum*, NF 2. 1932. - 37-42: 38 (Nr. 12)
- Csányi Károly: Az Iparművészeti Múzeum egyházművészeti kiállítása. I. Ötvösművek. *Magyar Művészet*, 6. 1930. - 301-310: 304
- Bielz Iulius: Siebenbürgische Goldschmiedearbeiten aus der Ausstellung alter kirchlicher Kunst in Budapest. *Korrespondenzblatt des Vereins für siebenbürgische Landeskunde*, 53. 1930. - 275-278: 276

